

№ 54

ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

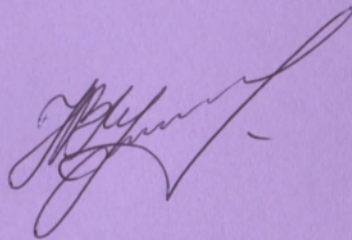
НЕРОДА НЕОНІЛА ВІКТОРІВНА

УДК 796.071(043)

**ОРГАНІЗАЦІЙНІ ТА ПРАВОВІ ЗАСАДИ
ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПРОФЕСІЙНОГО СПОРТУ**

24.00.01 – олімпійський і професійний спорт

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата наук з фізичного виховання та спорту

Львів – 2018

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано у Львівському державному університеті фізичної культури, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник – доктор наук з фізичного виховання та спорту, професор
Бріскін Юрій Аркадійович,
Львівський державний університет фізичної культури,
завідувач кафедри теорії спорту та фізичної культури

Офіційні опоненти: доктор наук з фізичного виховання та спорту, професор
Борисова Ольга Володимирівна,
Національний університет фізичного виховання
і спорту України,
проректор з науково-педагогічної роботи;

кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент
Павлюк Ірина Сергіївна,
Національний університет харчових технологій,
завідувач кафедри фізичного виховання

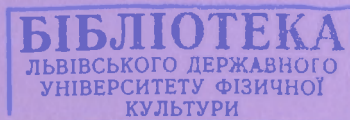
Захист відбудеться 31 травня 2018 р. о 13 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 35.829.01 Львівського державного університету фізичної культури (79007, м. Львів, вул. Костюшка, 11).

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці Львівського державного університету фізичної культури (79007, м. Львів, вул. Костюшка, 11).

Автореферат розіслано «27» квітня 2018 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

А. С. Вовканич

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. У сучасному спорті розрізняють декілька форм його функціонування. Більшість провідних учених спільні у диференціюванні масового спорту та різних форм спорту вищих досягнень, зокрема професійного спорту (С. Келлер, В. Платонов, 1992; В. Платонов, 1997; Л. Матвеев, 1998; С. Матвеев, О. Борисова, І. Когут, Є. Гончаренко, В. Маринич, 2013). Незважаючи на цільово-результативні відмінності між олімпійським та професійним спортом, з 80-х років ХХ ст. спостерігається їхня тісна взаємодія (І. Павлюк, 2014).

Залежно від ступеня державної підтримки, історично виокремлено три моделі функціонування професійного спорту: американську, європейську та азійсько-африканську (азійсько-латиноамериканську). На думку фахівців, український професійний спорт тяжіє до європейської моделі (С. Гуськов, В. Платонов, М. Линець, Б. Ошко, 2000; О. Борисова, 2011).

Професійний спорт для України – явище порівняно нове, тому досвід побудови ефективної організаційно-управлінської системи практично відсутній. Головним чином, це зумовлено історично-політичними аспектами, оскільки за часів СРСР професійний спорт жорстко критикували. Його вважали мікромоделлю капіталістичного суспільства, де агресія, жорстокість і досягнення перемоги за всяку ціну були нормами поведінки та взірцем виховання членів суспільства (А. Серебряков, 1976; К. Ульрих, 1977; М. Боген, 1996; М. Линець, А. Шульга, 2005; А. Починкин, 2005). Таке розуміння професійного спорту гальмувало його розвиток у країнах соціалістичного табору.

Зі здобуттям державної незалежності, через складне економічне становище спостерігався виїзд висококваліфікованих спортсменів і тренерів за кордон (М. Линець, Л. Шульга, 2005; О. Борисова, 2011), що не могло не позначитися на розвитку українського професійного спорту.

Припускаємо, що політичний курс України на інтеграцію до європейської спільноти передбачає, зокрема, реорганізацію і вдосконалення наявних підходів професійного спорту в Україні та визначення нової стратегії його розвитку, що вимагає підготовки кваліфікованих кадрів. Відповідно, підготовка майбутніх фахівців у галузі фізичної культури і спорту потребує актуалізації знань про європейський професійний спорт.

Проте в науковому й освітньому просторі України більшість досліджень стосуються північно-американського професійного спорту як еталону ведення спортивного бізнесу. Це протиріччя і визначає актуальність дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано в межах теми 1.1 «Професійний спорт у науковому і освітньому просторі» Зведеного плану науково-дослідної роботи Львівського державного університету фізичної культури на 2016–2020 рр. (номер державної реєстрації 0116U003166).

Роль автора у виконанні зазначеної теми полягає у визначенні місця інформації про європейський професійний спорт в освітньому й науковому просторі України, визначенні генези та тенденцій розвитку європейського професійного спорту,

3132

розширенні відомостей про організаційні та нормативно-правові засади європейського професійного спорту.

Мета дослідження – удосконалення системи знань щодо організаційних та нормативно-правових засад європейського професійного спорту.

Завдання дослідження:

1. Визначити місце професійного спорту в системі сучасних суспільних цінностей, науковому та освітньому просторі.

2. Виявити організаційні засади розвитку видів професійного спорту в Європі.

3. Визначити основні передумови, чинники та періоди розвитку європейського професійного спорту.

4. Визначити структурно-функціональну специфіку європейського професійного спорту.

5. Установити організаційні та нормативно-правові тенденції розвитку європейського професійного спорту.

Об'єкт дослідження – система знань про професійний спорт як складову частину сучасних суспільних вартостей.

Предмет дослідження – генеза організаційних та нормативно-правових засад європейського професійного спорту.

Методи дослідження. Теоретичний аналіз та узагальнення використано для аналізу наукової та методичної літератури й документальних матеріалів за проблематикою дослідження та оцінювання стану досліджуваної проблеми, визначення рівня актуальності теми, конкретизації об'єкта і предмета дослідження, обґрунтування його мети і завдань.

Системний підхід був застосований для дослідження європейського професійного спорту як динамічної соціальної системи, яка підлягає впливу певних чинників: світової політики, внутрішньополітичних, економічних і соціальних чинників.

Історичні методи (порівняльно- і конкретно-історичний методи) дали змогу дослідити виникнення, формування та розвиток процесів і подій європейського професійного спорту у хронологічній послідовності; виявити внутрішні та зовнішні зв'язки, закономірності та суперечності, визначити періоди, етапи та основні тенденції розвитку європейського професійного спорту, порівняти розвиток організаційної структури та формування нормативно-правових засад європейського професійного спорту на різних етапах його розвитку.

Контент-аналіз використано для визначення місця інформації щодо європейського професійного спорту в науковому й освітньому просторі.

Опитування (анкетування) науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти, де здійснюється викладання навчальної дисципліни «Професійний спорт», застосовано для узагальнення практичного досвіду щодо цього компонента підготовки здобувачів вищої освіти зі спеціальності 017 «Фізична культура і спорт».

Методи математичної статистики використано для оброблення результатів дослідження.

Наукова новизна:

- *уперше* визначено системоутворювальні чинники генези європейського професійного спорту в античні часи (V–IV ст. до н.е. – 404 р.) – культові (видовищні змагання були частиною релігійних свят) та соціально-політичні (змагання використовували для підвищення соціального іміджу та відволікання населення від політичних та економічних проблем); у Середньовіччі (кінець V – XVI ст.) – прикладні (змагання були засобом удосконалення у військовій майстерності) та рекреаційні (спортивні заходи відвідували для проведення дозвілля); у Новий час (XV ст. – 1918 р.) – організаційні та комерційні (розпочався процес формування організаційних структур європейського професійного спорту); у Новітній час (з 1918 р.) – економічні (детермінованість структури управління та підходів до організації змагань економічною ефективністю);

- *уперше* обґрунтовано періодизацію розвитку європейського професійного спорту: перший період – поява ознак професіоналізму у спорті (V–IV ст. до н.е. – 404 р.); другий період – виникнення передумов формування європейського професійного спорту (кінець V – XVIII ст.); третій період – зародження і становлення європейського професійного спорту (початок XIX ст. – 1985 р.), що містить етапи: 1823–1894 рр.; 1896–1939 рр.; 1945–1985 рр.; четвертий період – інтегроване функціонування європейського професійного спорту (від 1988 р.);

- *уперше* визначено такі тенденції розвитку європейського професійного спорту, як інтернаціоналізація, запозичення американського досвіду у проведенні змагань і веденні бізнесу, економічність, мультидисциплінарність (організаційні) та застосування прецедентного права та використання арбітражного суду для вирішення суперечок (організаційні та нормативно-правові відповідно);

- *удосконалено* наукові положення щодо структурно-функціональної специфіки європейського професійного спорту;

- *удосконалено* наукові положення щодо нормативно-правового забезпечення європейського професійного спорту;

- *набули подальшого розвитку* положення системи знань щодо передумов розвитку європейського професійного спорту та його функціонування.

Практичне значення роботи полягає у використанні отриманих результатів для удосконалення підготовки кадрів за рівнем вищої освіти «бакалавр» у галузі фізичної культури і спорту. Результати дослідження впроваджено в навчальний процес Національного університету фізичного виховання і спорту України, Львівського державного університету фізичної культури, Придніпровської державної академії фізичної культури і спорту, Харківської державної академії фізичної культури, Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди, що засвідчено відповідними актами.

Особистий внесок автора полягає у визначенні та конкретизації напрямку, мети, завдань дослідження, нагромадженні теоретичного матеріалу, аналізі й інтерпретації отриманих даних. Автор самостійно визначила передумови та чинники, виокремилася періоди розвитку європейського професійного спорту.

У працях, опублікованих разом зі співавторами, дисертантові належить висвітлення проблеми комерціалізації та професіоналізації спорту, систематизація

даних щодо комерційного компонента змагань в Європі, визначення перспективних напрямів розвитку маркетингу в спорті, обґрунтування чинників та періодизації розвитку європейського професійного спорту.

Апробація результатів дисертаційної роботи. Основні теоретичні положення, відомості та висновки оприлюднено на Міжнародній науково-практичній конференції «Проблеми розвитку вищої школи та економіки в XXI столітті» (Рівне, 2013); міжнародних науково-практичних конференціях «Молода спортивна наука України» (Львів, 2014–2017); Międzynarodowej Konferencji «Prewencja chorób cywilizacyjnych» (Myszkowce, 2014–2015); I Всеукраїнській науково-практичній конференції «Фізичне виховання та спорт у контексті державної програми розвитку фізичної культури в Україні: досвід, проблеми, перспективи» (Житомир, 2014); X Міжнародній науково-практичній конференції «Основні напрями розвитку фізичної культури, спорту та фізичної реабілітації» (Дніпропетровськ, 2015); Міжнародній науково-практичній конференції «Фізична культура і спорт: досвід та перспективи» (Чернівці, 2017); X Міжнародній конференції «Молодь і олімпійський рух» (Київ, 2017).

Публікації. Результати дисертаційної роботи відображено у 15 публікаціях, з яких 8 статей – у наукових фахових виданнях України (6 внесено до міжнародних наукометричних баз).

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, п'яти розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг дисертації 232 сторінки, основний текст – 168 сторінок; містить 6 таблиць, 17 рисунків, 4 додатки. Список опрацьованої літератури становить 330 джерел, 207 з яких – іноземні.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У вступі обґрунтовано актуальність теми; подано зв'язок дисертаційного дослідження з науковими програмами, планами й темами; обґрунтовано методологічний апарат дослідження; подано положення наукової новизни та практичної значущості отриманих результатів; розкрито особистий внесок автора; описано сферу апробації результатів дослідження та вказано кількість публікацій.

У першому розділі «Професійний спорт у системі сучасних суспільних цінностей» на основі аналізу спеціальної наукової і методичної літератури та інформаційних джерел мережі інтернет виявлено дискретний характер досліджень, які стосуються європейського професійного спорту, що і визначило актуальність дослідження.

У другому розділі «Методи та організація дослідження» обґрунтовано використання методів дослідження, які дали змогу розв'язати поставлені завдання, та подано відомості щодо етапів їх розв'язання.

Упродовж *першого етапу* (вересень 2013 р. – жовтень 2014 р.) проведено аналіз наукової і методичної літератури за напрямом дослідження, що дозволило конкретизувати тему, мету, завдання, об'єкт та предмет дослідження, методологію його проведення. Визначено місце професійного спорту в системі сучасних суспільних цінностей.

На *другому етапі* (листопад 2014 р. – жовтень 2015 р.) проаналізовано наукову й методичну літературу з проблематики дослідження й нормативно-правові документи, проведено та опрацьовано результати опитування фахівців для вдосконалення змістовного наповнення дисципліни «Професійний спорт»; визначено передумови виникнення, чинники генези, періоди та етапи розвитку європейського професійного спорту.

Третій етап (листопад 2015 р. – жовтень 2016 р.) передбачав виявлення організаційних структур та змісту нормативно-правового забезпечення сучасного європейського професійного спорту, структурно-функціональних характеристик європейського професійного спорту, тенденцій розвитку європейського професійного спорту.

На *четвертому етапі* (листопад 2016 р. – жовтень 2017 р.) узагальнено результати дослідження, підготовлено текст дисертаційної роботи, оформлено впровадження результатів дослідження.

У третьому розділі «**Передумови виникнення, чинники генези та періодизація розвитку європейського професійного спорту**» здійснено аналіз наукового й освітнього простору для визначення в ньому місця європейського професійного спорту. Було підтверджено гіпотезу про недостатнє висвітлення інформації стосовно європейського професійного спорту. Контент-аналіз бібліометричної бази даних Google Scholar виявив, що за категоріями пошуку «професійний спорт» та «professional sport» 4 % і 10 % відповідно наукових джерел присвячені темі європейського професійного спорту. Аналіз навчальних програм спеціалізованих закладів вищої освіти з підготовки фахівців зі спеціальності 017 «Фізична культура і спорт» засвідчив, що від 5 до 10 % інформації у навчальних матеріалах стосується європейського професійного спорту. У структурі підручника «Профессиональный спорт» лише один інформаційний блок присвячений темі європейського професійного спорту, що становить близько 2 % загального обсягу.

У результаті проведеного опитування науково-педагогічних працівників спеціалізованих закладів вищої освіти, де здійснюється викладання навчальної дисципліни «Професійний спорт», визначено, що серед запропонованих тем питання щодо передумов виникнення, чинників і періодизації європейського професійного спорту викликали зацікавлення з боку респондентів на рівні 64 % і 72 % відповідно, що, на нашу думку, пов'язано з відсутністю такої інформації в наявній літературі.

На другому етапі дослідження з застосуванням порівняльно- і конкретно-історичного методів був проведений аналіз розвитку видів професійного спорту, що дало змогу визначити передумови, чинники та періоди розвитку європейського професійного спорту.

Аналіз розвитку видів професійного спорту було здійснено на прикладі боксу, велоспорту та футболу як таких, що мають європейське походження, принципово відмінні системи змагань та є найбільш популярними в Європі (М. Линець, В. Артюх, 2002; С. Березка, 2013). Результати цього аналізу свідчать, що в середині ХІХ – на початку ХХ ст. в англійському професійному боксі починають формуватися організаційно-правові стосунки, які торкнулися не лише проведення змагань і отримання прибутку, а й соціального захисту професійних боксерів.

Починаючи з середини XVIII ст., бокс став значущою ланкою суспільного життя Англії та розвивався завдяки підтримці аристократії і заможних дворян. Термін «prizefighting» (1706), який є практично синонімом «професійного боксу», підкреслює прагнення змагатися задля грошової винагороди, що відобразилося вже в перших боксерських правилах. Так, правила Броутона (1743), правила «Лондонського призового рингу» (1838) та правила «Queensberry» (1867) не лише сприяли перетворенню боксу на спортивні змагання, а і поклали початок регулюванню фінансових питань, оскільки визначали умови виплати винагород і ставок.

Поява аматорського боксу в середині XIX ст., створення Аматорської асоціації боксу (1881) та заборона проведення боксерських поєдинків у громадських місцях зумовила переміщення центру розвитку професійного боксу з Англії в США.

Велоспорт, як і бокс, одразу почав розвиватися на професійних засадах, що сприяло формуванню ефективної організаційної структури. Поява велоспорту тісно пов'язана з розвитком сучасного суспільства, зокрема з розвитком техніки, засобів пересування та будівництва доріг. У середині XIX ст. основоположниками розвитку велоспорту на території Європи були Франція, Англія, Італія та Бельгія, на території яких проводилася велика кількість міжнародних перегонів з розподілом велосипедистів на аматорів і професіоналів, що обумовлювало диференціацію правил змагань. Масове будівництво велотреків у 70-х рр. XIX ст. дало змогу організаторам перегонів отримувати доходи від продажу квитків. Формування організаційних і нормативно-правових засад професійного велоспорту, завдяки створенню в кінці XIX – на початку XX ст. національних і міжнародних організаційних структур, зумовлено зростанням популярності велоспорту в суспільстві.

Активний розвиток професійного футболу і перетворення його на бізнес припадає на початку XX ст., чому сприяли його популярність серед населення, введення в навчальну програму закладів освіти, ставлення з боку церкви й органів влади, міграційні процеси.

Незважаючи на популярність футболу, на відміну від Великої Британії, іншим європейським країнам знадобилося більше часу для створення національних професійних футбольних ліг. До кінця 1920-х рр. у більшості країн Європи розвивався аматорський футбол. У 1929 р. створено Іспанську професійну футбольну лігу (LaLiga) та Італійську професійну футбольну лігу (Serie A), 1932 р. – професійну футбольну лігу Франції (Ligue 1), 1963 р. – Німцьку футбольну Бундеслигу (Fußball-Bundesliga).

Проведений аналіз дав змогу виокремити передумови розвитку європейського професійного спорту, а саме: соціально-економічні (розвиток ринкових відносин, урбанізація, міграційні процеси, науково-технічний розвиток, утворення промислової інфраструктури, утвердження демократичного суспільного ладу, становлення й розвиток системи освіти, зниження релігійного впливу церкви на життя суспільства) та модифіковано-рекреаційні, власне спортивні. Під власне спортивними передумовами ми розуміємо процес трансформації різних форм рекреації до видів спорту під впливом соціального запиту.

Встановлено, що системоутворювальними чинниками функціонування європейського професійного спорту в античні часи були культові та соціально-політичні, коли видовищні змагання були частиною релігійних свят та використовувалися для підвищення соціального іміджу та відволікання населення від політичних та економічних проблем; у часи Середньовіччя – прикладні та рекреаційні, оскільки змагання були засобом удосконалення у військовій майстерності та спортивні заходи відвідували для проведення дозвілля; в епоху Нового часу – організаційні та комерційні, тому що розпочався процес формування організаційних структур європейського професійного спорту; у Новітній час – економічні, що пов'язано з детермінованістю структури управління та підходів до організації змагань економічною ефективністю.

При визначенні періодів генези європейського професійного спорту ми спиралися на думку В. Платонова (1994, 2002, 2009) та О. Борисової (2011), що в процесі вивчення такого масштабного явища, неможливо орієнтуватися на один чинник, а необхідно враховувати їх сукупність, зокрема політичного, економічного, соціального і спортивного характеру. Таким чином, у процесі дослідження виокремили чотири періоди розвитку європейського професійного спорту (рис. 1), перший з яких характеризується появою ознак професіоналізму у спорті і тривав з V–IV ст. до н.е. до 404 р. Упродовж другого періоду, кінець V – XVIII ст., відбувалося формування передумов європейського професійного спорту. Третій період – зародження і становлення європейського професійного спорту, що тривав з початку XIX ст. до 1985 р., містить три етапи: 1823–1894 рр.; 1896–1939 рр.; 1945–1985 рр. Четвертий період – інтегроване функціонування європейського професійного спорту розпочався від 1988 р. і триває до сьогодні.

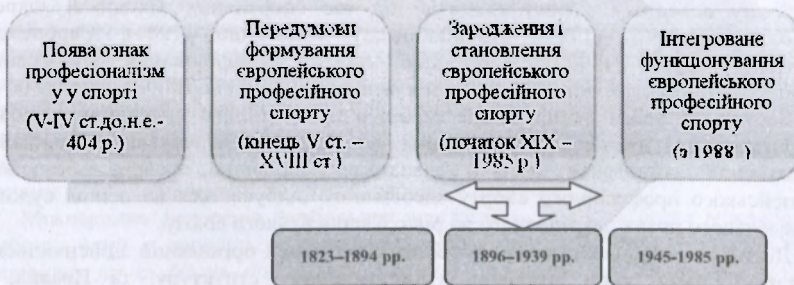

Рис. 1. Періоди та етапи розвитку європейського професійного спорту

У четвертому розділі «Структурно-функціональна специфіка європейського професійного спорту» досліджено організаційні та нормативно-правові засади європейського професійного спорту.

У правовому полі європейського професійного спорту доцільно класифікувати зовнішні та внутрішні нормативно-правові акти. До зовнішніх нормативно-правових актів належать акти міжнародного співробітництва та національного законодавства; до внутрішніх – організаційні документи (статути, положення, правила) міжнародних та національних спортивних організацій, професійних спортивних ліг (асоціацій), професійних клубів, індивідуальні контракти.

Установлено, що інтеграційні процеси в середині ХХ ст. розпочали процес формування спільної законодавчої бази професійного спорту європейських країн. Зокрема, ЮНЕСКО та Рада Європи, визнаючи соціальне значення спорту та його внесок у зміцнення здоров'я і пропаганду здорового способу життя, сприяють розвиткові фізичного виховання та спорту, що відображено у відповідних нормативно-правових актах.

У Міжнародній хартії фізичного виховання та спорту ЮНЕСКО (1978) зазначено, що прийняття нормативно-правових актів, забезпечення матеріальної підтримки та використання інших засобів заохочення, стимулювання та контролю покладено на державні органи всіх рівнів і спеціалізовані неурядові організації, відповідальні за розвиток фізичної культури та спорту. Попри те, що в положенні 3.3 Хартії наголошено на існуванні спорту без комерційного впливу, спрямованого на отримання будь-якої вигоди, в оновленій Міжнародній хартії фізичного виховання, фізичної активності і спорту (2015), з урахуванням реалій сучасного життя й існування спорту визнано автономію спортивних організацій щодо визначення їх організаційно-управлінської структури та встановлення правил організації і проведення змагань, підкреслено необхідність контролю з боку працедавців за психологічним і фізичним здоров'ям професійних спортсменів.

Рада Європи, зважаючи на потребу у спільній структурі розвитку європейського спорту, прийняла Європейську конвенцію про насильство та неналежну поведінку з боку глядачів під час спортивних заходів і, зокрема, футбольних матчів (1985), Антидопінгову конвенцію (1989), Європейську спортивну хартію (1992), Конвенцію проти маніпулювання спортивними змаганнями (2016), дія яких поширюється на професійний спорт.

Беручи до уваги специфічний характер професійного спорту як різновиду підприємницької діяльності, розв'язання суперечок із застосуванням звичайних нормативних законодавчих актів є ускладнене. Відповідно, правове забезпечення європейського професійного спорту здебільшого відбувається на основі судового прецедентного права, закріпленого на рівні Європейського союзу.

Діяльність європейських професійних спортивних організацій здійснюється на підставі Статуту, який визначає їх організаційну структуру, та Правил, які регулюють спортивну діяльність та взаємовідносини між спортсменами, агентами, менеджерами й організаторами спортивних змагань. Установлено, що основними організаціями, які визначають розвиток європейського професійного спорту, є Міжнародний союз велосипедистів, Міжнародна федерація футбольних асоціацій та

такі провідні професійні боксерські організації, як Всесвітня боксерська асоціація, Всесвітня боксерська рада, Всесвітня боксерська організація.

Основними нормативними документами Міжнародного союзу велосипедистів (UCI) є Конституція, Правила UCI та Кодекс етики. Конституція UCI регламентує діяльність організації та забезпечує правову основу функціонування велоспорту. Правила UCI містять нормативні положення, які стосуються змагальної діяльності, правил для кожної дисципліни велоспорту, антидопінгового регулювання. Кодекс етики UCI відображає основні моральні цінності, обов'язкові для дотримання усіма представниками велоспорту та дисциплінарні покарання в разі їх порушення.

Статут Міжнародної федерації футбольних асоціацій (FIFA) регламентує не лише її діяльність, а і усього світового футболу. Усі континентальні конфедерації та асоціації-члени, мають дотримуватися Статуту та інших організаційних документів FIFA. «Регламент управління» та «Вибірчі положення» – документи, які доповнюють фундаментальні положення, викладені в Статуті FIFA, і стосуються регулювання корпоративного управління та виборів і діяльності президента FIFA. Метою «Регламенту про статусу і переходам гравців» є встановлення загальних і обов'язкових для виконання правил стосовно регулювання ринку праці, оскільки містить положення щодо статусу футболістів, умов їх переходу між клубами, контрактних зобов'язань між професійним клубом і футболістом, дотримання положень колективних угод, порядку виклику та відрадження футболіста до збірних команд.

Організаційна структура визначає спортивну та економічну результативність професійних спортивних організацій.

Найвпливовішими професійними боксерськими організаціями вважаються Всесвітня боксерська асоціація (WBA), Всесвітня боксерська рада (WBC), Всесвітня боксерська організація (WBO), які координують розвиток і функціонування професійного боксу на міжнародному рівні. За статусом вони є некомерційними організаціями зі статусом юридичної особи та фінансової автономії. У своїй структурі мають регіональні відділення.

Міжнародний союз велосипедистів є керівним органом велоспорту на всіх рівнях у таких дисциплінах: шосейні велоперегони, перегони на трасу, гірський велосипед, BMX, тріал, наравелоспорт тощо. Міжнародний союз велосипедистів є недержавною неприбутковою організацією, створеною згідно зі ст. 60 Цивільного кодексу Швейцарії. Фінансування UCI здійснюється за рахунок членських внесків, ліцензійної та рекламно-спонсорської діяльності, відрахувань від проведення спортивних заходів. У структурі UCI виокремлено континентальні федерації, членами яких є національні федерації, визнані Конгресом.

Міжнародна федерація футбольних асоціацій – керівний орган міжнародного футболу, який є асоціацією, зареєстрованою в Комерційному Реєстрі Кантону відповідно до ст. 60 та подальших статей Швейцарського Цивільного кодексу. Структуру міжнародного футболу можна подати у вигляді піраміди, вершиною якої є FIFA. На нижчих рівнях розміщені континентальні федерації, національні федерації, футбольні клуби. Попри те, що всі структурні одиниці підпорядковуються FIFA, кожна з них має відносну незалежність в ухваленні рішень стосовно розвитку футболу та ведення фінансової і господарської діяльності.

Під час дослідження нормативно-правового забезпечення європейського професійного спорту був проведений аналіз правового поля України, щоб визначити нормативно-правове підґрунтя для ефективного функціонування українського професійного спорту.

З'ясовано, що діяльність професійного спорту в Україні здійснюється на підставі загальних та галузевих нормативно-правових актів та пов'язана з міжнародним, цивільним, трудовим та фінансовим правом. З'ясовано, що державна політика України передбачає розвиток професійного спорту, проте відносини в цій сфері на управлінсько-операційному рівні остаточно не врегульовано. У Законі України «Про фізичну культуру і спорт» положення, які стосуються професійного спорту, є узагальненими і не мають конкретного роз'яснення. Нормативно-правові акти в галузі професійного спорту не систематизовані, а деякі задекларовані в них норми не мають практичної реалізації.

Установлено, що структурно-функціональна специфіка європейського професійного спорту полягає в спортивно-комерційному напрямі діяльності; поліструктурності системи змагань; багаторівневій організаційній структурі; інтернаціоналізації. Спортивно-комерційний напрям діяльності передбачає регулювання спортивної конкуренції, принципи комплектування команд та умови проведення змагань. Європейський професійний спорт становить собою ієрархічну структуру, що містить міжнародний, континентальний і національний рівні. Вершиною організаційної піраміди є міжнародна спортивна федерація. Така ієрархічна структура визначає систему змагань, які проводяться на кожному із зазначених рівнів. Характерною особливістю системи змагань клубних чемпіонатів ігрових видів спорту є ротація між нижчими й вищими лігами.

За результатами нашого дослідження встановлено, що тенденціями розвитку європейського професійного спорту є інтернаціоналізація, запозичення американського досвіду у проведенні змагань і веденні бізнесу, економічність, мультидисциплінарність, які розглядаються як організаційні, та застосування прецедентного права та використання арбітражного суду для розв'язання суперечок, що визначено як нормативно-правові тенденції.

Інтернаціоналізація проявляється у виході за національні та регіональні рамки як у змагальній діяльності, так і в організаційній структурі. Запозичення досвіду американського професійного спорту спостерігається в маркетинговій політиці та системі проведення змагань, зокрема, у практиці утворення закритих національних професійних ліг. Економічність як одна з тенденцій функціонування європейського професійного спорту простежується в запровадженні фінансового фейр-плей у футболі, головною метою якого – забезпечення фінансової стабільності клубів шляхом контролю над надмірними витратами. Мультидисциплінарність європейського професійного спорту характеризується суттєвим розширенням кількості видів спорту, які в Європі набувають ознак професійних.

Правила європейських спортивних організацій обмежують можливості спортсменів-професіоналів у розв'язанні суперечок у національних судах. Згідно зі Статутами європейських спортивних організацій, спірні питання розглядає арбітражний суд, а саме Спортивний арбітражний суд (м. Лозанна).

У п'ятому розділі «Аналіз та узагальнення результатів дослідження» представлено порівняння одержаних результатів з аналогічними результатами вітчизняних і зарубіжних дослідників, обґрунтовано необхідність додаткових досліджень. Подано три групи наукових результатів. *Набули подальшого розвитку* положення системи знань щодо передумов розвитку та функціонування європейського професійного спорту. Визначено, що, окрім соціально-економічних передумов, доцільно вирізняти модифікованіо-рекреаційні, власне спортивні. Під власне спортивними передумовами ми розуміємо процес трансформації різних форм рекреації (їзда на велосипеді, кулачні бої, гра в м'яч) до видів спорту.

Удосконалено наукові положення щодо нормативно-правового забезпечення європейського професійного спорту, яке здійснюється на підставі зовнішніх і внутрішніх нормативно-правових актів.

Удосконалено наукові положення щодо структурно-функціональної специфіки європейського професійного спорту. Підтверджено дані С. Гуськова, В. Платонова, М. Линця, Б. Юшко (2000), М. Линця, В. Артюха (2002), В. Андрєффа (2011) стосовно відмінностей між європейським та північно-американським професійним спортом.

Новими даними, що є об'єктом авторського права, є наукові положення щодо системоутворювальних чинників генези європейського професійного спорту: в античні часи – культових та соціально-політичних (видовищні змагання є частиною релігійних свят та використовуються для підвищення соціального іміджу й відволікання населення від політичних та економічних проблем); у Середньовіччі – прикладні (змагання є засобом удосконалення у військовій майстерності) та рекреаційні (спортивні заходи відвідуються для проведення дозвілля); у Новий час – організаційні та комерційні (розпочався процес формування організаційних структур європейського професійного спорту); у Новітній час – економічні (структура управління та підходи до організації змагань детермінуються їх економічною ефективністю).

Уперше обґрунтовано періодизацію розвитку європейського професійного спорту: перший період – поява ознак професіоналізму у спорті (V–IV ст. до н.е. – 404 р.); другий період передумов формування європейського професійного спорту (кінець V – XVIII ст.); третій період – зародження і становлення європейського професійного спорту (початок XIX – 1985 р.), що містить етапи: 1823–1894 рр.; 1896–1939 рр.; 1945–1985 рр.; четвертий період – інтегроване функціонування європейського професійного спорту (від 1988 р.). Порівняння нашої періодизації з періодизацією сучасного професійного тенісу, яку запропонувала О. Борисова, підтверджує наявність спільних ознак розвитку видів професійного спорту в Європі.

Уперше визначено тенденції до інтернаціоналізації, запозичення американського досвіду у проведенні змагань і веденні бізнесу, економічності, мультидисциплінарності, застосування прецедентного права та використання арбітражного суду для розв'язання суперечок у розвитку європейського професійного спорту.

ВИСНОВКИ

У дисертації подано нове розв'язання науково-практичного завдання, пов'язаного з удосконаленням системи знань щодо професійного спорту як соціального явища.

1. Спорт є самостійним соціальним інститутом, що інтегрується у всі сфери життя сучасного суспільства. Розвиток сучасного спорту відбувається згідно з вимогами ринкової економіки, а діяльність у галузі спорту дедалі частіше набуває змісту підприємницької діяльності, де спортивне видовище й послуги набувають форми товару.

Професіоналізація та комерціалізація спорту є об'єктивними процесами, що відповідають змінам, характерним для сучасного суспільства. Процеси комерціалізації і професіоналізації використовують багато видів спорту як засоби вдосконалення організаційного, економічного, соціального компонентів розвитку. Отже, професійний спорт як різновид підприємницької діяльності є невід'ємною складовою частиною системи сучасних суспільних вартостей.

2. Аналіз літературних джерел вказує, що в науковому та освітньому просторі приділено значну увагу проблемі розвитку й функціонування професійного спорту, а саме аналізу професійного спорту як соціального явища, розвитку північно-американського професійного спорту; формуванню правових засад професійного спорту в Європі; вивченню специфіки бізнесу та економічної ефективності в ігрових видах професійного спорту; розвитку професійного спорту й окремих його видів в Україні та світі; проблемі правового регулювання спортивної галузі і зокрема професійного спорту. Аналіз літератури дав змогу виявити дискретний характер знань щодо європейського професійного спорту, частка яких становить у науковому та освітньому просторі від 4 до 10 % змістовного наповнення інформаційних джерел.

Структура та змістове наповнення навчальної дисципліни «Професійний спорт» потребує вдосконалення, що підтверджують 100 % фахівців у галузі професійного спорту.

3. Організаційні засади розвитку видів професійного спорту в Європі сформовано під впливом концепції аматорства, що позначилося на розподілі спортсменів на аматорів і професіоналів та виокремленні професійного спорту як самостійної форми існування спорту, що підтверджується сукупністю історичних фактів. Так, у середині XIX – на початку XX ст. в європейському професійному спорті починають формуватися організаційні та нормативно-правові основи у процесі утворення національних і міжнародних організаційних структур.

Установлено, що відсутність серед фундаторів UCI і FIFA представників Англії сприяла тому, що новостворені організації розвивали аматорський і професійний напрями. Перші боксерські правила (правила Броутона, Лондонського призового рингу, правила «Queensberry») зумовили перетворення боксу на спортивні змагання та поклали початок регулюванню фінансових питань, оскільки визначали умови виплати винагород і ставок.

Діяльність професійних боксерських організацій (Всесвітньої боксерської асоціації, Всесвітньої боксерської ради, Всесвітньої боксерської організації),

Міжнародного союзу велосипедистів та Міжнародної федерації футбольних асоціацій здійснюється на міжнародному рівні. За своїм статусом вони є некомерційними організаціями зі статусом юридичної особи та фінансової автономії та у своїй структурі мають регіональні відділення. Діяльність організацій здійснюється на підставі Статуту, який визначає організаційну структуру, та Правил, які регулюють спортивну діяльність і взаємовідносини між спортсменами, агентами, менеджерами й організаторами спортивних змагань.

4. Основними передумовами розвитку європейського професійного спорту є соціально-економічні (розвиток ринкових відносин, високий рівень урбанізації, міграційні процеси; науково-технічний розвиток; виникнення автомобільної промисловості і утворення промислової інфраструктури, розвиток комунікаційних систем; утвердження демократичних громадянських прав і свобод; зниження релігійного впливу церкви на життя суспільства; становлення й розвиток системи освіти) та модифіковано-рекреаційні. Модифіковано-рекреаційні – власне спортивні передумови, зумовлені процесом трансформації різних форм рекреації (їзда на велосипеді, ігри з м'ячем, кулачні бої) до видів спорту впливом соціального запиту.

Системоутворювальними чинниками генези європейського професійного спорту в суспільстві визначено такі: в античні часи (V–IV ст. до н.е. – 404 р.) – культові (видовищні змагання були частиною релігійних свят) та соціально-політичні (змагання використовували для підвищення соціального іміджу та відволікання населення від політичних та економічних проблем); у Середньовіччі (кінець V – XVI ст.) – прикладні (змагання були засобом удосконалення у військовій майстерності) та рекреаційні (спортивні заходи відвідували для проведення дозвілля); у Новий час (XV ст. – 1918 р.) – організаційні та комерційні (розпочалося формування організаційних структур європейського професійного спорту); у Новітній час (з 1918 р.) – економічні (детермінованість структури управління та підходів до організації змагань економічною ефективністю).

Основні періоди розвитку європейського професійного спорту: перший період – поява ознак професіоналізму у спорті (V–IV ст. до н.е. – 404 р.); другий період – виникнення передумов формування європейського професійного спорту (кінець V – XVIII ст.); третій період – зародження і становлення європейського професійного спорту (початок XIX ст. – 1985 р.), що містить етапи: 1823–1894 рр.; 1896–1939 рр.; 1945–1985 рр.; четвертий період – інтегроване функціонування європейського професійного спорту (від 1988 р.).

5. Структурно-функціональною специфікою європейського професійного спорту є спортивно-комерційний напрям діяльності; особливості організаційної структури професійних ліг і регулювання спортивної конкуренції; поліструктурність системи змагань; інтернаціоналізація європейського професійного спорту. Нормативно-правове забезпечення європейського професійного спорту здійснюється на підставі зовнішніх і внутрішніх нормативно-правових актів. До зовнішніх нормативно-правових актів належать акти міжнародного співробітництва та національного законодавства; до внутрішніх – статuti та інші організаційні документи міжнародних спортивних організацій, національних спортивних організацій, професійних спортивних ліг (асоціацій), професійних клубів, індивідуальні контракти.

6. Приналежність України до соціо-культурного простору Європи визначає актуальну потребу в аналізі нормативно-правового поля українського професійного спорту. Розвиток професійного спорту в Україні відбувається на основі загальнодержавних та галузевих нормативно-правових актів. Діяльність у професійному спорті пов'язана з цивільним, трудовим, фінансовим, міжнародним, арбітражним правом. Об'єктивними чинниками розвитку професійного спорту в Україні є відсутність відповідного правового регулювання, досвіду побудови ефективної системи управління й раціональної методології розвитку професійного спорту, економічні особливості. Державна політика України передбачає розвиток професійного спорту, проте відносини в цій сфері на управлінсько-операційному рівні остаточно не врегульовані. На законодавчому рівні положення, які стосуються професійного спорту, мають узагальнювальний характер, деякі задекларовані в них норми не виконуються.

7. Серед організаційних тенденцій розвитку сучасного європейського професійного спорту варто виокремити інтернаціоналізацію, як вихід за національні та регіональні рамки в змагальній діяльності і в організаційній структурі; запозичення американського досвіду у проведенні змагань і веденні бізнесу; економічність, як забезпечення фінансової стабільності клубів шляхом контролю над надмірними витратами; мультидисциплінарність, як суттєве розширення кількості видів спорту, які набувають у Європі характеру професійних. Нормативно-правовими тенденціями розвитку європейського професійного спорту є подальше застосування прецедентного права та використання арбітражного суду для розв'язання суперечок.

Перспективи подальших досліджень полягають в обґрунтуванні напрямів подальшого розвитку професійного спорту в Україні.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації

1. Нерода Н. В. Напрями дослідження організаційно-правових засад професійного спорту в Україні з урахуванням європейської моделі його розвитку // Молода спортивна наука України : зб. наук. пр. з галузі фізичного виховання, спорту і здоров'я людини. – Львів : ЛДУФК, 2014. – Вип. 18, т. 4. – С. 98–102. *Видання внесене до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus.*

2. Нерода Н. В. Правове поле професійного спорту в Україні // Фізична культура, спорт та здоров'я нації : зб. наук. пр. Вінницьк. держ. пед. ун-ту ім. Михайла Коцюбинського. – Вінниця, 2014. – Вип. 17. – С. 780–785.

3. Пітин М. Порівняльна характеристика доходів професійних спортсменів світу за 2013 р. / Пітин М., Нерода Н., Ваулін О. // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15, Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) : зб. наук. пр. / за ред. Г. М. Арзютова. – Київ, 2014. – Вип. 6 (49)14. – С. 120–127. *Внесок здобувача полягає у постановці проблеми щодо впливу процесів комерціалізації та професіоналізації на розвиток спорту.*

4. Характеристика комерційних змагань у фехтуванні / Юрій Бріскін, Мар'ян Пітин, Неоніла Нерода, Олександр Ваулін // Фізична культура, спорт та здоров'я нації : зб. наук. пр. – Вінниця, 2014. – Вип. 18, т. 1. – С. 356–361. *Внесок здобувача полягає в систематизації даних щодо комерційного компонента змагань у Європі.*

5. Нерода Н. В. Порівняльний аналіз організаційно-правових засад європейської та американської моделей професійного спорту // Молода спортивна наука України : зб. наук. пр. з галузі фізичного виховання, спорту і здоров'я людини. – Львів : ЛДУФК, 2015.– Вип. 19, т. 4. – С. 60–64. *Видання внесене до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus.*

6. Задорожна О. Р. Спортивний маркетинг: стан та перспективи досліджень / Задорожна О. Р., Хімнес Х. Р., Нерода Н. В. // Вісник Чернігів. нац. пед. ун-ту ім. Т. Г. Шевченка. – Чернігів, 2015. – № 129, т. 1. – С. 94–98. *Внесок здобувача полягає у визначенні перспективних напрямів розвитку маркетингу в спорті.*

7. Нерода Н. Характеристика європейської моделі професійного спорту та її відмінності від американської [Електронний ресурс] / Неоніла Нерода // Спортивна наука України. – 2016. – № 2 (72). – С. 68–72. – Режим доступу: <http://sportsscience.ldufk.edu.ua/index.php/snu/article/view/418>. *Видання внесене до міжнародних наукометричних баз Українські наукові журнали, Advanced Science Index, Cite Factor, Google Scholar, Research Bible, Scientific Indexing Service (SIS).*

8. Нерода Н. Періодизація розвитку професійного спорту в Європі / Нерода Н., Бріскін Ю. // Фізична активність, здоров'я і спорт. – 2016. – № 2(24). – С. 3–10. *Внесок здобувача полягає в обґрунтуванні основних чинників та періодизації розвитку європейського професійного спорту. Видання внесене до міжнародних наукометричних баз Українські наукові журнали, Advanced Science Index, Cite Factor, Google Scholar, Research Bible, Scientific Indexing Service (SIS).*

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

1. Нерода Н. В. Характеристика європейської моделі професійного спорту / Нерода Н. В., Ваулін О. І. // Фізичне виховання та спорт у контексті державної програми розвитку фізичної культури в Україні: досвід, проблеми, перспективи : зб. наук. пр. – ЖДУ ім. І. Франка. – Житомир, 2014. – Вип. 1. – С. 21–24. *Внесок здобувача полягає у визначенні характеристик європейського професійного спорту.*

2. Нерода Н. В. Характеристика спонсорів національних федерацій фехтування (на прикладі Великої Британії, Франції та Німеччини) / Нерода Н. В., Ваулін О. І. // Молода спортивна наука України : зб. наук. праць з галузі фізичного виховання, спорту і здоров'я людини. – Львів – Вип. 18, т. 1. – С. 170–177. *Внесок здобувача полягає у узагальненні інформації стосовно спонсорів у фехтуванні. Видання внесене до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus.*

3. Нерода Н. В. Актуальні питання професійного спорту серед осіб із особливими потребами / Нерода Н. В. // Здоровий спосіб життя, фізична культура, спорт. Актуальні питання спортивної медицини. Реабілітація: фізична, медична, психологічна : тези І установчої наук.-практ. конф. – Київ, 2014. – С. 104–106.

4. Нерода Н. Генеза правового регулювання європейського професійного спорту / Нерода Н. В. // Молодь та олімпійський рух : тези доп. X Міжнар. конф. – Київ, 2017. – С. 144–145.

Наукові праці, які додатково відображають наукові результати дисертації

1. Нерода Н. В. Проблеми комерціалізації сучасного спорту / Нерода Н. В., Ваулін О. І. // Актуальні проблеми фізичного виховання, спорту та туризму : тези доп. V Міжнар. наук.-практ. конф. 10–11 жовтня 2013 р. / за ред. В. М. Огаренка [та ін.]. – Запоріжжя : КПУ, 2013. – С. 156–157. *Внесок здобувача полягає в обґрунтуванні питання комерціалізації сучасного спорту.*

2. Організаційно-економічні чинники ефективності змагань із фехтування / Бріскін Ю. А., Пітин М. П., Нерода Н. В., Ваулін О. І. // Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 15, Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) : зб.наук. пр. – Київ, 2014. – Вип. 11 (52). – С. 21–24. *Внесок здобувача полягає у виявленні проблеми та аналізі літературних джерел з проблематики дослідження.*

3. Пітин М. Взаємодія організаційно-економічних чинників комерціалізації змагань із фехтування / Мар'ян Пітин, Неоніла Нерода, Олександр Ваулін // Молода спортивна наука України : зб. наук. праць з галузі фізичного виховання, спорту і здоров'я людини. – Львів, 2015 – Вип. 19, т. 1. – С. 29–33. *Особистий внесок здобувача полягає в узагальненні наукових даних та інтерпретації результатів дослідження. Видання внесене до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus.*

АНОТАЦІЯ

Нерода Н. В. Організаційні та правові засади європейського професійного спорту. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата наук з фізичного виховання та спорту зі спеціальності 24.00.01 – олімпійський і професійний спорт. – Львівський державний університет фізичної культури, м. Львів, 2018.

Дисертацію присвячено розв'язанню науково-практичного завдання, пов'язаного з удосконаленням системи знань щодо професійного спорту як соціального явища. На основі аналізу літературних джерел, контент-аналізу бібліометричної бази даних Google Scholar, наукової та навчальної літератури, аналізу навчальних програм з дисципліни «Професійний спорт» фахових вищих навчальних закладів освіти було виявлено наявну диспропорцію в освітньому і науковому просторі між інформацією про європейський професійний спорт і інші напрями дослідження професійного спорту.

Обґрунтовано періодизацію європейського професійного спорту; виявлено організаційні засади та зміст нормативно-правового забезпечення європейського професійного спорту; визначено структурно-функціональну специфіку європейського професійного спорту; виявлено та обґрунтовано тенденції розвитку європейського професійного спорту.

Ключові слова: професійний спорт, Європа, періодизація, генеза, чинники.

АННОТАЦИЯ

Нерода Н. В. Организационные и правовые основы европейского профессионального спорта. – Квалификационный научный труд на правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата наук по физическому воспитанию и спорту по специальности 24.00.01 – олимпийский и профессиональный спорт. – Львовский государственный университет физической культуры, г. Львов, 2018.

Диссертация посвящена решению научно-практического задания, связанного с совершенствованием системы знаний о профессиональном спорте как социальном явлении. На основе анализа литературных источников, контент-анализа библиометрической базы данных Google Scholar, научной и учебной литературы, анализа учебных программ по дисциплине «Профессиональный спорт» профессиональных высших учебных заведений была обнаружена существующая диспропорция в образовательном и научном пространстве между информацией о европейском профессиональном спорте и других направлениях исследований профессионального спорта.

Обоснована периодизация европейского профессионального спорта; выявлены организационные основы и содержание нормативно-правового обеспечения европейского профессионального спорта; определена структурно-функциональная специфика европейского профессионального спорта; обнаружены и обоснованы тенденции развития европейского профессионального спорта.

Ключевые слова: профессиональный спорт, Европа, периодизация, генезис, факторы.

ABSTRACT

Neroda N. V. Organizational and legal foundations of European professional sport. – Qualification scientific work on the rights of manuscripts.

Dissertation for Candidate Degree in Physical Education and Sport in speciality 24.00.01 – Olympic and Professional Sport. – Lviv State University of Physical Culture, Lviv, 2018.

The dissertation is devoted to solving a scientific and practical task connected with the improvement of the system of knowledge about professional sports as a social phenomenon. The analysis of literary sources, content analysis of bibliometric data bases Google Scholar, scientific and educational literature, analysis of «Professional Sport» curriculum for special higher education institutions has shown the existing disparity in the educational and scientific area between information about European professional sport and other research areas about professional sports.

It was clarified that the main preconditions for the development of European professional sport were social and economic (market relations development, high level of urbanization, migration processes, scientific and technical development, the emergence of automotive industry and the formation of industrial infrastructure, the development of communication systems, the development of democratic civil rights and freedoms;

reduction of the religious influence upon society, the formation and development of the education system) and modified-recreational ones. As for modified-recreational preconditions it is important to stress that popular sporting activities have been transformed from various recreation forms (cycling, ball games, fist battles) to sport influenced by a social request.

System forming factors of the European professional sport genesis in society have been defined. The most important among them are as follows in the ancient times (V–IV centuries BC – 404) – religious (spectacle competitions were a part of religious festivals) and social and political (competitions were used to increase social image and distraction of the population from political and economic problems); in the Middle Ages (late V century–XVI century) – applied (competitions were used for improvement of military skills) and recreational (visiting sports events for leisure); in the New Age (XV century–1918) – organizational and commercial (formation of organizational structures of European professional sport); in Contemporary time (since 1918) – economic (management and organization approaches were determined by the economic efficiency).

The main periods of European professional sports development are: the first period of the appearance of signs of professionalism in sport (V–IV century BC–404 years); the second period of the preconditions for the formation of European professional sport (end of V century–XVIII century); the third period – the birth and formation of European professional sports (the beginning of the XIX–1985 years), which includes the stages: 1823–1894; 1896–1939; 1945–1985; the fourth period – the integrated functioning of European professional sport (since 1988 years).

The structural and functional specificity of European professional sport are sports-commercial direction of development, features in the organizational structure of professional leagues and regulation of sports competition; polystructuring of the system of competitions; internationalization of European professional sport.

The regulatory and legal regulation of European professional sports is carried out on the basis of external and internal normative documents. External normative documents include acts of international cooperation and national legislation; to internal ones – statutes and regulatory documents of international and national sports organizations, of professional sports leagues (associations), professional clubs and employment agreement.

Among the organizational trends of development of European professional sport are worth highlighting internationalization (access to national and regional frameworks in competition and organizational structure), adoption American experience in conducting competitions and management, effectivity (providing financial stability of clubs by controlling excessive expenses), multidisciplinary (a significant expansion of the number kinds of sports that receive a professional character in Europe).

Legal tendencies are the further application of judicial precedents law and the use of the arbitral tribunal to resolve conflicts.

Keywords: professional sport, Europe, periodization, genesis, factors.